

krajcáros) és a feltehetően az elrejtésükre szolgáló szürke színű korsót (17. század) azonosítottuk.

A találónál tett házkutatáson további 127 darab ugyanebből a korszakból származó pénzérmét foglalt le a rendőrség.

Dr. Nagy Zoltán körmendi múzeumigazgató adatgyűjtése szerint a kincset Kiss Zoltán találta Kiss Kálmán Vörösmarty utca 25. szám alatti telkén, egy pajtaépület helyén, kertásás közben, az 1990-es évek elején. A találó elmondása szerint az edény eredetileg ép volt.

A leletegyüttes kétségkívül kincslelet volt, amely 165 ezüstermét tartalmazott. Az elbeszélések alapján sejtethető, hogy több darab elkallódott.

Munkatárs: Szilasi Attila Botond régésztechnikus.

KISS PÉTER

20. Balatonalmádi, Budatava térsége

(Veszprém megye) I

2005. július 21-én és 26-án az OCTOPUS Egyesület elvégezte a jelzett terület vízszint alatti műszeres vizsgálatát. A Balaton-Volán kikötőig, illetve attól ÉK felé eső területen, nagyobb csoportokban objektumok, tómedertől idegen jelenségek mutatkoztak, néhány helyen pedig határozottan épület. (vö. MRT 2. k. 4/8 lh.)

PALÁGYI SYLVIA

21. Balatonlelle, Rádi-domb

(Somogy megye) R, B, A

A lelőhely (67/3) az új M7 autópálya balatonszemesi csomópontjától D-re, a Rádpusztára vezető bekötőúttól Ny-ra, a Tetves-patak irányában húzódó domboldal gerincén és Ny-i lejtőjén helyezkedik el. Megelőző régészeti feltárását, amelyre 2005. május 3. és augusztus 11. között került sor, a 67. sz. út nyomvonal-korrekciója tette indokolttá.

A feltárás első szakaszában elsődleges feladatunk a helyi bányagödör kiterjedésének pontos meghatározása és a homokkitermelés által érintetlenül hagyott, nyomvonalba eső régészeti lelőhely felderítése volt. Az egykori domb és a bányászat, valamint az utómunkálatok által érintetlenül hagyott felszín határának kijelölése csak régészeti módszerekkel volt lehetséges.

Ennek kiderítésére egy hosszanti szondát húztunk a lelőhely É-i határától a feltételezett bányagödör É-i lejtőjén, valamint a D-i lejtő és a gyaníthatóan érintetlenül hagyott plató határán. Mind az É-i, mind a D-i lejtő felső részén régészeti objektumokat észleltünk, amelyek a lejtőkön a gödör belseje felé haladva fokozatosan megszűntek, elfogytak. Mind az É-i, mind a D-i lejtőn az objektumok a 120 m körüli tszf. magasságon jelentkeztek. A két rész között, az 5,5 m mély bányagödör alján létesített szondában jól megfigyelhető volt a rekultiváció során visszatöltött modern kori rétegződés.

A munkálatok első szakaszában a bányagödör É-i lejtőjét tártuk fel. Ezen a részen számos, megközelítő-

leg É-D-i és arra merőleges K-Ny-i irányú árokból népvándorlás kori, a késő avar népességhez köthető leletanyag, pecsételt díszű kerámia és bronztárgyak kerültek elő. Az árkok között szintén ehhez az időszakhoz tartozó gödröket is feltártunk.

Megkezdtük a homokbányától D-re eső, megközelítőleg 460 m hosszú, nagyjából a domb gerincén futó nyomvonal-szakasz objektumainak kibontását. A lelőhelynek ezen a felén népvándorlás kori objektumokat nem észleltünk, a beásásokból a középső rézkori Balaton-Lasinja és a késő rézkori Boleráz-Baden kultúra, valamint a kora bronzkori Somogyvár-Vinkovci és kispostagi kultúra leletanyagai kerültek elő. A bányától D-re fekvő terület D-i végén a nyomvonal enyhe ívben kanyarodva letér a domb gerincéről a Tetves-patak irányába húzódó Ny-i lejtőre. Az előzetes felmérések a lelőhely súlypontját ezen a domboldalon valószínűsítették. Mindezt jól alátámasztották a terület nyitása során tett megfigyelések, ugyanis DNy-i irányban haladva a lelőhely intenzitása – a gerincen észlelt objektum sűrűséghez képest – növekedett.

A lelőhely déli oldalán, az említett régészeti korszakokhoz kapcsolható beásások túlnyomó többsége tároló- és hulladékgyűjtő, valamint számos, egymásba ázott objektumból álló gödörkomplexum volt. A gödrök mellett két esetben tártunk fel egy késő rézkori, illetve egy kora bronzkori kemencét, valamint kibontottunk egy középső rézkori lakóházat. A ház déli végét három szakaszból álló, „U” alakú alapárok alkotta, amelyeknek alján 21 cölöplyukat figyeltünk meg. A ház É-i oldalán alapárkot nem találtunk, ezen a részen az alapárok meghosszabbításában, valamint a ház középtengelyében egy-egy cölöplyuksort azonosítottunk. A terület déli végén feltártunk a nyomvonalra csaknem merőleges, mintegy 40 m hosszan és 5 m szélesen húzódó kora bronzkori árkot is, melynek funkciója egyelőre nem meghatározható. A déli oldal objektumaiból nagy mennyiségben került elő középső és késő rézkori, illetve kora bronzkori kerámia, állatcsont, valamint szép számban találtunk kovapengéket, megmunkált kő- és csonteszközöket, orsógombokat is.

A munkálatok végére a kijelölt lelőhely területe elérte a 27 000 m²-t, amelyből a homokbánya mintegy 12 000 m²-t pusztított el, így 15 000 m² régészeti területet tártunk fel. Az előkerült leletanyag végleges elhelyezésre a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumba került.

Munkatársak: Bek Tamás, Fekete Kati, Hufnágel Szabolcs, Lajtós Tamás, Skriba Pál.

SERLEGI GÁBOR

22. Balatonlelle, Rádi út mellett

(Somogy megye) U, R, B, A

A 67/2 sz. lelőhely a 67. sz. út nyomvonalának Balatonlelle és Rádpusztára közötti szakaszán, a Rádpusztára vezető műúttól Ny-ra található, délről egy földút választ-

ja el a 67/3 sz. lelőhelytől. A lelőhely nyomvonalba eső része a Tetves-pataktól K-re található dombokon fekszik. A 2005. április 15. és június 29. között végzett megelőző ásatáson 14 872 m²-en 262 objektumot tártunk fel.

A lelőhely legkorábbi időszakát a *dunántúli vonal-díszes kultúra* késői szakaszának gödrei jelentik. Az objektumok egy csoportban helyezkedtek el, sekély mélységben maradtak meg, kevés leletanyagot tartalmaztak.

A lelőhely objektumainak legnagyobb része a *réz-korra* tehető. A középső rézkori Balaton–Lásinja kultúra több kisebb-nagyobb gödre mellett, nagyobb számú objektum keltezhető a késő rézkorra, a Boleráz időszakra illetve a badeni kultúra klasszikus időszakára. Gödröket, egy kemencét valamint 3 igen nagyméretű (az egyik esetben körülbelül 35 m hosszú), szabálytalan alakú, kérdéses funkciójú objektumot tártunk fel. Néhány, a lelőhely középső részén, egymás közelében elhelyezkedő objektum a *bronzkor* korai szakaszára – valószínűleg a Somogyvár–Vinkovci kultúra időszakára – tehető. A késő bronzkorra kevés, a területen elszórtan elhelyezkedő gödör datálható.

Az őskori objektumokon kívül jelentős számban voltak a lelőhelyen *avar kori* objektumok. Több gödör, cölöplyuk, árok mellett egy kutat és több külső kemencét is feltártunk. A lelőhely déli részén egy három koncentrikus árokból álló árokrendszert találtunk, ennek tengelye a nyomvonalától keletre lévő dombtetőn volt. Az árkok az avar település sűrűbb, kemencékkel rendelkező részénél jóval délebbre voltak. A lelőhelyen öt külső kemencét, valamint egy olyan kemencebokrot is kibontottunk, ahol három kemence tartozott egy előtérgödörhöz. A tüzelőberendezések két csoportot alkotva helyezkedtek el a területen. A külső kemencék lekerekített téglalap alakú, viszonylag nagyméretű és mély előtérgödörrel rendelkeztek. Az egyik kemence (252. sz. obj.) előtérgödörében egy melléklet nélküli, háton fekvő, kissé felhúzott lábú csontváz feküdt. A halott még a kemence gödrének feltöltődése előtt került az objektumba. Egyértelműen lakóházként meghatározható objektum nem volt a lelőhelyen. A terület déli részén több cölöplyuk ovális alakú területet fogott közre – feltehető, hogy valamilyen könnyűszerkezetes épület nyomát jelzik. Az avar kori gödrök egy része méhkas alakú, nagyméretű, viszonylag kevés leletanyagot tartalmazó tárolóverem volt. Feltártunk szűk átmérőjű, mély gödröket is, melyek általában erősen hamus-paticsos betöltéssel bírtak. Egy kút is volt a területen, amelyet 6,5 m mélységig bontottunk ki. Felső részének betöltésében nagy mennyiségű edénytöredéket találtunk. Több esetben az összetört edények darabjai között növényi maradványokat is felfedeztünk. A kút általunk feltárt részében nem volt faszervezetnek nyoma.

Munkatársak: Mészáros Szilvia, Varga Gyula, Beke Zsolt, Móricz Róbert technikusok.

MOLNÁR ISTVÁN – SIPOS CARMEN

23. Balatonlelle–Rádpusztá, romtemplom mellett (Somogy megye) R, B, Ró, A, Á

A 67/5 sz. lelőhely a 67. sz. út nyomvonalának Balatonlelle és Rádpusztá közötti szakaszán, Rádpusztától és az Árpád-kori romtemplomtól Ny-ra, a Tetves-pataktól K-re található. A 2005. június 27. és november 16. között végzett megelőző feltáráson 9837 m²-en 650 objektumot bontottunk ki. A feltárással megállapíthattuk, hogy a különböző történelmi korokban máshol volt a most Ny-ra elterülő mocsaras, zsombékos résznek a határa. A terület jelentős részén sötétbarna-fekete mocsári talajba ásták az objektumokat, ez a réteg helyenként 3 m mély is lehetett, helyenként fedte is a régészeti jelenségeket. Ebben a rétegben sokszor nagyobb mennyiségű, objektum nélkül jelentkező leletanyagot találtunk, római és őskori kerámiatöredékek mellett több bronztű is előkerült.

A lelőhely legkorábbi időszakát a *rézkori* Balaton–Lásinja kultúra gödrei képviselik. Az objektumok a lelőhely középső és É-i részén, nagyobb területen, elszórtan jelentkezték. Négy zsugorított sírt is kibontottunk, ezekből kettő késő rézkori. A két sír nagyjából párhuzamosan, egymástól körülbelül 4 m-re helyezkedett el. Mindkét esetben zsugorítva, jobb oldalukra fektetve, nagyjából É–D-i tájolással temették el az elhunytakat. Közös jellemzője a síroknak, hogy a vázhoz tartozó koponyán kívül több emberi koponya, illetve koponyatöredék volt bennük. A 415. sz. sírban a vázhoz tartozó koponyától északra még négy koponya feküdt, az alkar alatt is találtunk egy koponyatöredéket. Három edényt tettek a csuklóján réz karperecet, a nyakában átfúrt gyöngyöt viselő elhunyt mellé. A másik sírban (367. sz.) eltemetett halott koponyája alatt egy betört koponya feküdt, a térdénél is koponyatöredék volt. Az alsó lábcsontok mellett átfúrt állatfogak voltak, amelyeket valószínűleg felfűzve, ékszerként viselt tulajdonosa. Két sír melléklet nélküli volt.

A *középső bronzkorból* az észak-dunántúli mészbetétes kerámia öt urnasírt és egy szórt hamvas temetkezését találtuk meg. A sírok egymáshoz viszonylag közel, ívelt vonalban helyezkedtek el, három erősen sérült, ezekben csak az edények alját, valamint az egyikben két kis edényt találtunk meg. Feltehető, hogy több magasan fekvő sír megsemmisült a mezőgazdasági művelés során. Az épen maradt sírokban az urnákat tállal fedték le, belsejükbe kisebb edényeket tettek. A 362. sz. sír nagyméretű urnájának szétbontásakor a földjében több kisebb edény töredékeit találtuk meg. A 348. sz. sír urnáját tállal fedték le, belsejében a hamvakra helyezve hét kisebb méretű, mészbetétes díszű edény – két tál és öt kis pohár – feküdt. A sírban az urna mellett volt egy kisebb méretű edény, ezt is tállal fedték le, a belsejébe három edényt tettek. A 374. sz. szórt hamvas rítusú sírnál körülbelül huszonöt edényt sikerült elkülöníteni, egy részük megsérült, töredékes állapotban maradt meg. Ezek többsége sűrűn egymás mellett, téglalap alakba rendezve feküdt, a hamvakat